

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Corespondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 2672/917 Epitr.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale din arhidieceza Transilvaniei.

Comandamentul militar din Sibiu ne încunoștințează, că multe comune bisericesti urgează la forurile militare achitarea prețului clopotelor recvirate pentru trebuințele militare, și cere să îndrumăm comunele bisericesti, ca să fie cu răbdare, căci tocmai acum sunt ocupate forurile militare respective cu tranșarea acestei chestii.

Te poftim pe T. D-ta, ca să încunoștințezi pe toate oficiile parohiale despre această dispoziție a comandamentului militar din Sibiu.

Oradea-mare, din sedința consistorului arhidiecezan, ca senat episcopesc, ținută la 29 Aprilie (12 Maiu) 1917.

Vasile Mangra m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Dr. Octavian Costea m. p.,
secretar consistorial.

Retragerea guvernului.

Sibiu, 25 Mai n.

O știre neașteptată ne sosește din Budapesta. Guvernul țării noastre, prezidat de contele Ștefan Tisza, și-a înaintat demisia, iar Maiestatea Sa, Împăratul și Regele Carol, a primit demisia întregului cabinet ungar, încredințând însă pe toți miniștrii cu conducerea afacerilor, până la formarea noului cabinet.

Despre motivele cari au provocat această neașteptată și surprinzătoare criză de guvern, ne vin din capitală informațiile următoare:

Contele Tisza a fost primit Luni în lungă audiență din partea Monarhului. Cu ocazia aceasta prim-ministrul ungar a făcut comunicări Maiestății Sale despre cuprinsul proiectului de lege, pe care guvernul vrea să-l prezinte în curând parlamentului în chestia *reformelor electorale*, promise poporațiunii țării în cunoscutul manifest al Monarhului.

Maiestatea Sa a aflat însă, că proiectul de lege al guvernului nu corespunde întru toate intențiilor Coroanei, pentru că în manifest a fost promis țării mai mult decât se află trecut în proiect. Contele Tisza a venit acasă, a convocat imediat consiliul de miniștri și a făcut unele modificări în proiect, prezentându-l apoi a doua oară Monarhului, dar prezentându-i totodată și demisia întregului cabinet, drept semn, că mai departe guvernul nu poate merge cu largirea dreptului electoral.

Maiestatea Sa a acceptat demisia guvernului, Mercuri, când contele Tisza a fost primit de nou în audiență, iar faptul acesta formează dovada, că nici al doilea proiect de lege al guvernului n'a întâmpinat aprobarea Monarhului, și că Maiestatea Sa dorește, ca po-

poarele sale credincioase să fie împărțite de drepturi cât se poate de largi, mai largi decum erau ele contemplate în proiectul guvernului demisionat.

Joi seara partidul național al muncii a ținut conferință în Budapesta, pentru a asculta comunicările amănunțite ale contelui Tisza asupra motivelor cari au provocat această criză. La încheierea focii nu cunoaștem încă cuprinsul vorbirii pe care a rostit-o contele Tisza în fața partizanilor săi, și astfel abia în numărul viitor ne vom putea pronunța asupra evenimentului, care merită să fie apreciat din mai multe puncte de vedere.

Nu se știe încă, cine va fi încredințat cu formarea noului cabinet ungar; dar din faptul, că pe astăzi, Vineri, 25 Mai, au fost chemați la Viena, pentru a fi primiți în audiență, conții *Apponyi, Andrássy, Károlyi și Zichy*, șefii partidelor opoziționale, se deduce, că Monarhul intenționează formarea unui cabinet de concentrare, cu membri luați din toate partidele.

Limitele artei de război.

Sunt într-o adevăr uimitoare greșeli pe cari le-a făcut arta războiului în cursul încercării mondiale de acum, arta de a purta război. Pe când mai înainte, în războaiele pe cari le cunoaștem din istorie, o singură luptă mai mare, — care nici pe departe nu poate fi asemănată cu nici una dintre multele lupte cu adevărat mari, date la diferite fronturi în războiul actual, — era suficientă pentru a arăta superioritatea unuia dintre beligeranți asupra celuilalt, silind pe cel bătut să ceară pace: în groaznicul război de acum nici după aproape trei ani de continuă învâlmășală nu se poate spune, că unul ori altul dintre beligeranți ar fi învins, ori cel puțin atât de slăbit, încât să nu se mai poată gândi la continuarea războiului. Toți au în vedere încă și acum continuarea războiului până la învingerea finală, iar lumea îngrijorată se întreabă mereu, că oare *când* se va ivi această învingere finală și pe partea cui va fi ea? Nici astăzi, după aproape trei ani de înversunată războire, nu se poate face în privința aceasta nici o combinație, pentru că lipsesc bazele. Trebuie să rămânem deci numai la întrebări ca acestea: oare *când* se va termina războiul, și *cum* se va termina?, așteptând în liniște și cu încredere deplină, ca viitorul să ne dea răspunsul la ele. Tot ce putem face este, să dorim și să ne rugăm, ca acest viitor să fie cât se poate de apropiat. Cu întrebările de sus se ocupă în mod temeinic domnul *Victor Hueber*, colaboratorul militar al ziarului «*Pester Lloyd*», într-un articol interesant, apărut într-un număr mai recent al numitului ziar, articol pe care-l dăm și noi în traducerea următoare:

I.

Războiul mondial de aproape trei ani de zile ne-a adus în cursul lungii și îndârjitei sale durate multe experiențe nouă, multe pătrunderi nouă; numai un lucru n'a putut să ne aducă încă, decidera, că oare *când* și *cum* se va termina? Ne merge întocmai ca lui Wagner, care a exclamat: «Știu multe, dar aș vrea să le știu toate!» Și tocmai aceea ce am dori mai mult să știm, a rămas încă lucru ascuns pentru noi. Verigă lângă verigă s'a înșiruit în lanțul aparițiilor create mereu de război, dar cea din urmă și cea mai însemnată verigă, care ne-ar da posibilitatea de a măsura întreaga mărime a cuprinsului războiului și importanța sa încheiată, lipsește încă. Știința noastră a rămas fragmentară; judecata noastră e mancă și nestăpănită dorința arzătoare de a trage și ultimul vâl de pe secretul, în care războiul ține ascuns viitorul tuturor popoarelor.

Cunoaștem calea pe care a luat-o războiul până acum; suntem în poziție de a urmări cursele pe cari le pune, dar de acolo de unde ne aflăm, de la ultima peatră demarcațională la care am ajuns până acum, ne lipsește orice itinerar pentru a merge mai departe. Suntem avizați la simple presupuneri ori încotro am vrea să pășim mai departe, dar aceste presupuneri nu le putem întemeia pe nimic pozitiv. Tocmai aici ne lasă în întunec toate experiențele câștigate până acum din război, fie ele oricât de bogate. Căci tocmai aci zace ironia științei pe care ni-am câștigat-o din întâmplările de până acum ale războiului, că ne scoate la iveală incapacitatea de a scoate din război orice concluziune rămasă nouă necunoscută și ascunsă încă sub vâlul viitorului, fie concluzia și numai la aparență plausibilă. Războiul ne-a dovedit, că față de desvoltarea sa, orice prevedere logică din partea noastră dă greș!

Războiul ni se arată mereu în figură nouă. Ne seduce numai, când ne apare și în astfel de formațiuni, cu cari suntem de mai înainte împrietenți, astfel, că ne face să credem, că acum totuși l'am prins și în el găsim pe vechiul și bine studiatul nostru cunoscut din istorie, dar atunci iute își schimbă fața de nou și se subtrage dela încercarea noastră de a străbate în interiorul său, schimbându-și mereu masca.

Pentru mulți răspunsul așteptat la întrebarea: *când* se va termina războiul, va fi mai de însemnată decât răspunsul dat la ceaialtă întrebare: *cum* se va termina războiul? Și totuși aceasta din urmă e întrebarea, care trebuie să ne preocupe mai mult. Dacă am cunoaște pe acest *cum*, am putea deriva din el și pe *când*. Dar tocmai la scrutațiile făcute în jurul acestui *cum*, ne părăsesc toate experiențele. Măsura pe care o aveam până acum pentru stabilirea duratei unui război, s'a dovedit în actuala încercare uriașă

a fi, — după toate probabilitățile, — foarte insuficientă. Noi am fost înainte de războiul mondial, precum lungă vreme și sub durata lui, de convingerea nerăsturnată (nu știam să fi fost niciodată altcum), că războiul se poartă în întregime, sau cel puțin în preponderanță, și se decide de către armatele de pe câmpul de luptă. Și iată, că durata de trei ani a marelui încercări, adevărat că n'a dat încă de tot de minciună această presupunere veche și adânc înrădăcinată a noastră, dar nici nu a confirmat-o! A lăsat-o să rămână neclară, nedovedind corectitatea ei, dar n'a produs nici contradovezi destul de precise.

Să luăm numai un fapt din trecut cel mai apropiat. În întreaga lună Aprilie au fost la frontul dela vest furtuni puternice. Cam un milion de luptători englezi și francezi au întreprins o ofensivă în masse, sub conducerea celor doi beliduci aleși, în contra unei părți mari din linia de apărare germană.

Pământul a fost udat cu râuri de sânge, dar fața exterioară a războiului n'a primit absolut nici o schimbare. Au urmat lupte grandioase, una după alta, un șir întreg de lupte, iar când după ultima luptă din Aprilie se părea că încercările s'au potolit pe scurtă vreme, armatele germane se aflau aproape pretutindenea cam în același loc, unde se aflau și înainte de începerea groazniciei tempestăți, iar dușmanii în fața lor, în vechile pozițiuni. Moartea a avut un seceriș bogat, dar războiului n'a putut să-i facă nimica. El trăește mai departe și a sa viață pare a fi neperitoare.

O singură petricică mică din icoana bizară de mozaic s'a mișcat din loc la vederea noastră, a căzut, dar a fost înlocuită cu alta. Despre zecile de mii de oameni culcați de coasa războiului pe câmpiile dintre Arras și Argone abia știm câte ceva. Au dispărut, dar frontul a rămas. Și fiindcă tot mai vedem frontul, nu ne lipsește nimica. Numai un singur om pronunțat ne lipsește, cu toată în fond, ca persoană, el înseamnă pentru noi cu mult mai puțin decât oricare dintre eroii fraților noștri germani de arme, cari se odihnesc acum sub pământ. Acest singur om e generalul Nivelle. Disparația sa, ca beliduce, e singurul lucru nou apărut înaintea ochilor noștri, ca rezultat al luptelor din Aprilie, date pe câmpul de război dela vest. Dar că Nivelle, ori în locul său Petain, ori altcineva va conduce în viitor armata franceză, e lucru secundar; mersul din viitor al evenimentelor nu va fi prin aceasta întru nimic influențat în mod esențial, și persoana noului generalisim francez, sau oricum se va numi el, rămâne pentru noi lucru tot atât de irelevant, ca și persoana antecesorului său.

Cu toate acestea, faptul în sine, că Nivelle a fost revocat, merită să medităm puțin asupra lui. Și Joffre a dispărut de pe arenă și acum a căzut și Nivelle în adâncime. De ce a tre-

buit, ca amândoi să cedeze terenul urmașilor lor? E același motiv, care a făcut, ca marele duce Nicolae să fie trimis în exil, iar țarul, după detronare, să fie negat de ai săi proprii generali și soldați. N'au putut să justifice adecă încrederea pusă în ei, n'au putut să ducă războiul mai înainte, fie și numai cu un pas. Nemulțumirea contrariilor noștri pentru pauza intrată în desvoltarea războiului căuta deci să-și afle descărcare, și ea s'a descărcat asupra acelora, cari păreau a fi responsabili pentru pauză. Dar sub Alexiiev, intrat în moștenirea militară a țarului, nu s'a făcut nici o apropiere de sfârșitul războiului, și tot așa și Petain, care a înlocuit pe demisionatul Nivelles, nu va putea contribui cu nimica la precipitarea deciderii finale a războiului prin arme. Italia și-a menținut pe Cadorna al ei. Italianii sunt destul de cuminți ca să știe, că schimbarea de persoane la conducerea supremă a trupelor nu folosește nici decum cauzei, dar nici nu-i strică, prin urmare e lucru cu totul de prisos.

Soldați concediați. Maiestatea Sa, Împăratul și Regele Carol, a dat ordin, ca toți gloștii născuți în anii 1865 și 1866, aflați în serviciu activ militar, să fie concediați cât mai curând, cel mult însă până la 30 Iunie 1917. Excepție se va face numai cu aceia, cari de bună voie vreau să rămână și pe mai departe în serviciu activ militar. Comanda supremă militară sprijinește cu sinceră bucurie această îngrijire părintească a Maiestății Sale, — după cum ni se comunică prin fir telegrafic, — și se va conforma preafinalului ordin, demonstrând prin aceasta streinătății, că noi dispunem de rezerve suficiente, când în toată luptelor mari dela Isonzo putem concedia două contingente de soldați.

Destituirea unui episcop român din Ardeal la anul 1574.

— O ipoteză istorică. —

De Dr. Ioan Lupaș.

În socotelile Brașovului, publicate la 1900 în colecția *Hurmuzachi*, se poate citi următoarea notiță: «1574. 27 Februarie. A venit iarăș vlădica cu un sol moldovean, spre a destitui pe un vlădică de aici» = «war auch widerum kommen der Wladika mit einem moldnerischen Potten, daselb einen Wladika abzusezen»¹.

Întrebare: despre destituirea căruia vlădică poate fi vorba aici?

E puțin probabilă combinația, care cearcă să interpreteze această notiță laconică în sensul, că aici ar trebui a se înțelege vlădica din Ardeal, venit în Brașov, «pentru a merge cu un sol moldovean, să caterisească un coleg episcopal în Moldova»². Lăsând la o parte împrejurarea, că drumul spre Moldova nu ducea prin Brașov, e greu de admis cazul, ca un episcop ardelean în funcțiune să-și fi însușit dreptul de amestec în chestiuni interne ale ierarhiei din Moldova sau Țara Românească, pe când dimpotrivă este știut, că mitropolitul Ungrovlahiei ca «exarh al plaiurilor» avea dreptul nu numai de a hirotoni pe vlădicii românești-ardeleni, ci și de a supraveghea activitatea lor și în caz de lipsă chiar de a-i destitui din scaun.

De altfel însuși textul notiței — ori cât de vag și laconic — indică prin cuvântul *daselb*, că nu poate fi vorba de caterisirea unui episcop din Moldova, ci de a unui, care se afla *aci*, în Ardeal.

Deci care a putut fi acest vlădică ardelean, a căruia destituire se pregătea în Februarie 1574?

Din anul acesta ni s'au păstrat în documentele contemporane date sigure despre doi episcopi: *Pavel din Turdaș* (1569—1576) și *Eftimie* (1572—1574).

Cel dintâiu, ca un aderent sincer al calvinismului, fusese numit la 8 Februarie 1569 de către Ioan Sigismund anume cu scopul de a propaga cuvântul lui Dumnezeu în bisericile românești în limba română («ut verbum dei in ecclesiis wallachicis lingua wallachica pure et sincere propagare possit») și de a reforma tainele și ceremoniile după învățătura lui Cristos («ad reformanda sacramenta atque ceremonias juxta institutionem Christi»³). Spre

a-și împlini datoria, ce i-s'a impus prin decretul de confirmare, Pavel din Turdaș a și ținut în 16 Octombrie 1569 la Aiud un sinod, în care cu învoirea tuturor preoților de sub ascultarea sa a decis, în 6 puncte, primirea învățăturilor calvinești⁴.

Ierarhia din principate, aflând de această îndrăzneală a episcopului Pavel, ar fi putut găsi motiv să intervină în afacerile bisericești-ardelene și să caute a pune stavilă curentului de reformă, dacă nu era altfel cu puțință, fie chiar prin destituirea acestui episcop. Planului de caterisire dela începutul anului 1574 însă nu era să cadă jertfă episcopul Pavel, care avea sprijinitori destul de puternici între aderenții calvinismului din Ardeal. El rămâne și mai departe în funcțiune sa, cu toate că după anul 1574 nu mai sunt date istorice sigure despre viața și păstoria lui. Dar din cuprinsul articolului 5 al dietei ardeleni, ținute la Turda în Aprilie 1577, se poate deduce, că acest episcop-suprintendent român a rămas în funcție până la moartea sa, întâmplată la sfârșitul anului 1576. sau la începutul anului următor⁵.

Deci episcopul despre care vorbește notița socotelilor din Brașov, nu poate fi decât *Eftimie*. Acesta venise în Ardeal încă înainte de anul 1566, ca fugăr din Moldova, unde nu mai putu să rămână, fiindcă se amestecase într-o răscoală contra lui Alexandru Lăpușneanu. Alexandru vodă scrie la 17 Iulie 1566 Bistrițenilor, să prindă pe acest călugăr blăstămat («sceleratus monachus, nomine Iephtinia»), care s'a ascuns la un Român cu numele Lazar între satele Bărgău și Sângeorgiu, și prinzându-l să-l pedepsească ca pe un trădător. («ut proditorem puniant»)⁶.

Dorința voevodului Alexandru însă nu s'a împlinit. Din contră, după moartea lui Ioan Sigismund, ajungând pe tronul Ardealului Ștefan Báthory, care era catolic, la 5 Octombrie 1571 prin decret deosebit dă voie lui Eftimie, ca să predice în toate bisericile românești, cari se țin de religia lui și să îndeplinească tainele și ceremoniile după ritul lor («sacramenta et ceremonias iuxta ritum suum administrare»). Totodată îndrumă pe toți diregătorii ardeleni, să-l sprijinească și să privegheze, ca să-și poată lua preoții de ai săi în ajutor și să-și poată încasa venitele bisericești, după obiceiul vechiu al locului, fără nici o molestare sau împotrivire din partea celor cari nu consimt cu el («citra ulla partis dissidentis molestationem et renitentiam»)⁷.

Cuprinsul acestui decret este o vădită abandonare a dispozițiilor anterioare, privitoare la calvinizarea forțată a Românilor, și o hotărâtă împotrivire față de tendința exprimată în decretul lui Ioan Sigismund din 8 Februarie 1569, privitor la numirea lui Pavel din Turdaș ca episcop.

Dar, ca să poată exercita funcția de episcop, Eftimie trebuia și hirotonit. Cu ierarhia din principate se vede însă, că stătea atât de rău, încât nu cuteză să meargă la mitropolitul Ungrovlahiei, care hirotonise și pe antecesorii lui, dupăcum avea să hirotonească mai târziu și pe urmași⁸. Eftimie se văzu silit a face pentru hirotonire un drum atât de lung, până la Ipec, unde îl hirotoni patriarhul sârbesc Macarie.

Dupăce s'a întors Eftimie dela Ipec ca episcop sfințit, Ștefan Báthory prin decretul sau din 3 August 1572, considerând credința lui și sângea lui cea foarte mare în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, îl instituie ca episcop peste toți Românii ardeleni, cari vor să primească învățătura și mărturisirea lui («considerantes fidem ejusdem Eufymie et in promulgando verbo Divino summam diligentiam, ubique in pertinentiis arcium nostrarum ac etiam nobilium eorum (Walachorum) qui videlicet doctrinam et religionem suam amplecti voluerint, inter eos (wallachos) facultatem docendi, praedicandi et ceremonias pias exercendi concessimus»)⁹.

Din 12 Septembrie același an (1572) e dat și un decret l lui Cristofor Báthory, care în numele fratelui său Ștefan dispune, să se dea ascultare episcopului Eftimie,

¹) Ibidem 638—9.

²) «Miért hogy az oláh kösség közül is vadnak sokan, kiket az Ursten megvilágositván, az görög professiótól elszakadtak és az istennek igéjét tulajdon nyelveken hallgatják, kiknek ezelőtt való superintendensek meghalt, végeztük hogy ok is válaszzanak közülök igaz értelmén való tudós és igaz személt, hogy az igaz (élő) istennek igéjének hirdetése közöttük is meg ne szűnjék, hanem mehesen elő». *Monumenta comitialia Transsylvaniae* vol. III. pag. 118.

³) Hurmuzaki v. XI. p. 589.

⁴) Ibidem v. XV. partea I. p. 647—8.

⁵) Arstie la 15 Iulie 1553 castelanul Ioan Fanchy urtează la hirotonirea episcopului Ioan din Peșteana «cui Walachorum istius Regni Episcopatus per Dominum Waivodam est condonatus». Acest Ioan din Peșteana e unul dintre antecesorii lui Eftimie, iar nu a lui Cristofor dela Geoagiu. *Hurm.* XV. p. 495.

⁶) Hurm. XV. p. 653.

spre a putea propovedui cuvântul lui Dumnezeu liber în toată Transilvania și în părțile Ungariei (ubique in regno Transsylvaniae ac partibus regni Hungariae verbum Dei libere annunciare)¹⁰.

La 13 Februarie 1573 Ștefan Báthory repetă din nou ordinul de a se da ascultare lui Eftimie și îndrumă iarăși pe toți diregătorii ardeleni, să-l sprijinească ori în care parte s'ar duce să-și cerceteze credincoșii, să predice, să învețe, să îndeplinească ceremonii și să administreze sfintele taine («... hagyuk és parancsolyuk nektek erősen, hogy valamikor nevezett Euffymia oláh püspök az mi birodalmunkba, váraink, jóságaink tartományba tudnilik a hol az eo tanítását veszik menend avagy iutand, mindenütt eo neki és az eo utánna való oláh papoknak kik az eo vallását tartják, szabadon minden bántás nélkül hagyátok és alattatok valók is hagyják iarni, mulatny, praedikalny, tanytany, az ceremoniakat gyakorlany, szent-segeket szolgáltatny»)¹¹.

Ce însemnează repetirea atât de stăruitoare a poruncilor date din partea principelui ardelen, la intervale așa de scurte, în favorul episcopului Eftimie, ca el să fie ascultat și sprijinit în exercițiul funcțiunii sale?

Intors dela patriarhul Macarie din Ipec, Eftimie se vede că a întâmpinat la Românii ardeleni o împotrivire destul de serioasă, ca unul care se abătuse dela vechiul obicei al vlădicilor ardeleni de a se hirotoni în Țara Românească, sau în Moldova. Această împotrivire va fi fost sprijinită și alimentată din partea mitropolitului Ungrovlahiei, care prin hirotonirea lui Eftimie la Ipec își vedea desconsiderat dreptul său de jurisdicțiune bisericească asupra Ardealului, în calitate de «exarch al plaiurilor». De altă parte Moldovenii, cari aveau încă dela 1566 răfuielei neisprăvite cu Eftimie, nu vor fi lipsit nici ei a îndemna pe Românii ardeleni la o atitudine potrivnică față de acest vlădică sfințit la Ipec.

În această situație dificilă Eftimie va fi simțit necesitatea de a călători totuș la mitropolitul Ungrovlahiei și de a încerca să-și justifice abaterrea sa dela vechiul obicei. Această călătorie o săvârși la începutul anului 1574, căci la 26 Ianuarie socotelile Brașovului fac amintire de el, ca de unul, care se întorcea din Țara Românească, întovărășit de 10 inși¹².

Dar se vede, că încercarea lui de a mulcomi pe desconsideratul mitropolit al Ungrovlahiei n'a reușit. De aceea cu o lună mai târziu, la 27 Februarie 1574, acesta sosește în Ardeal, însoțit de un sol moldovean, a cărui menire va fi fost, probabil, să aducă învinuiri contra lui Eftimie pentru faptele sale dinainte de 1566, din pricina cărora trebui să părăsească Moldova și să se refugieze la Românul Lazar, între Bărgău și Sângeorgiu.

Spre a evita inconvenientul de a fi destituit prin o sentință formală de caterisire, Eftimie părăsi în Martie de bună voie (*per spontaneum discessum*) scaunul vlădicesc, pe care Ștefan Báthory îl dăruie peste câteva luni, la 6 Iunie 1574, evlavi-osului și învățatului *Cristofor*¹³.

Se vede, că ierarhii Ungrovlahiei au ținut minte cazul lui Eftimie și peste 21 de ani, când au venit la Alba-Iulia, ca soli trimiși din partea lui Mihai Viteazul, mitropolitul din Târgoviște, episcopul din Buzău și cel din Râmnic, ca împreună cu ceilalți trimiși: vornici și vistieri, să sub-scrie la 20 Maiu 1595 contractul de alianță între Sigismund Báthory și Mihai Viteazul, ei au reușit să introducă în textul acestui contract o dispoziție foarte lămurită, care să pună stavilă oricărui vlădică românească din Ardeal de a mai încerca să umble după hirotonire pe la Ipec, sau în alte părți străine, lipsite de dreptul de a exercita iurisdicțiune bisericească asupra Românilor ardeleni.

Această dispoziție importantă pentru legăturile ierarhice dintre biserica ardeleană și mitropolia Ungrovlahiei, sună astfel: «Și toate bisericile românești de sub stăpânirea Serenității Sale (a principelui ardelen) vor fi sub iurisdicțiunea și dispozițiunea Arhiepiscopului din Târgoviște, după îndrumarea dreptului bisericesc și a rânduelii din aceea țară»¹⁴.

(Din revista: «Bis. și Școala».)

¹⁰) Ibidem 654.

¹¹) Hurm. XV., p. 655—6.

¹²) 1574. 26 Ianuar. «Es war auch kommen der Jeytyme Wladika zuruch aus der Walachey. selb 10-ter» (*Hurm.* XI. p. 810).

¹³) «...ad singularem intercessionem nonnullorum dominorum consiliariorum nostrorum nobis pro parte religiosi Christophori presbyteri factam, tum vero inducti meritis ac virtutibus et singulari scientia ejusdem, quibus ipsum praedictum insignitumque intelleximus, eundem igitur Christophorum presbyterum in episcopum Walachorum presbyterorum transilvaniensium, romanam videlicet

Tactica distrugerii în război.

Biroul Wolff anunță:

Correspondentul aflător în Berlin al ziarului argentinic *La Nacion* din Buenos Aires a avut o convorbire cu ministrul de război, cu generalul de artilerie, *Stein*, asupra învinuirilor franceze aduse la adresa Germaniei. Senatul francez acuză adecă pe comandanții germani, că au vătămăat greu convenția dela Haaga cu prilejul retragerii frontului dela Somme.

Ministrul Stein a declarat:

«Teritoriul evacuat de germani era teritoriu ocupat, care până în ziua retragerii fusese tratat conform legilor umanității și condițiilor convenției dela Haaga. Din ziua retragerii însă nu mai era teritoriu ocupat, ci teritoriu de operațiuni, mai mult chiar: teatru de lupte, pentru care sunt hotărâte exclusiv punctele de vedere militare».

Correspondentul a observat ministrului:

«Excelență, străinătatea neutrală în lege, că a trebuit să nimiciți poduri, drumuri și căi ferate, ca să împedecați, după puțință, înaintarea francezilor și englezilor, dar nu poate înțelege, că de ce ați dărâmat toate și localități, ați tăiat păduri, ați stricat fântâni, ați doborât arborii din alee».

«Nu înțelege, fiindcă nu știe ce va să zică a purta războiul în timpul modern. Oamenii, în mare parte, judecă fără să aibă idee despre un război modern, și despre ceea ce războiul pretinde astăzi dela generali. Când am făcut retragerea, nu gândeam numai la împrejurarea, cum să îngreunăm calea dușmanului; voiam să creăm un câmp de bătaie potrivit pentru luptele de urmărire și de apărare... Dușmanul să nu găsească scut în nici o casă, în nici o pivniță, în nici o pădure. Să afle material cât mai puțin pentru șanțuri și alte adăposturi. Fântânile trebuiau sparte, ca să facem greu-tăți inamicului la aprovizionarea cu apă».

«Vi se fac reproșuri în special pentru dărâmarea castelului Coucy-le-Chateau».

«Iată o pildă cum se face din alb negru! De fapt e vorba de ruinele unui castel, a cărui peatră o foloseau francezii de ani de zile... Turnul ruinelor era înalt de șasezeci de metri și stăpânea asupra ținutului pe o împrejurime de treizeci de chilometri. El forma cel mai perfect post de observare pentru artilerie și punct de orientare aviatorilor. Pivnițele din ruine erau atât de largi și puternic zidite, încât puteau cuprinde batalioane întregi și magazine mari de munițiuni, deplin asigurate în contra bombelor. Și voiți, ca ruinele de felul acesta să nu le aruncăm în aer?»

«Excelență, oamenii s'au indignat în-deosebi, din cauza că ați nimicit și pomii».

«Iarăși pe nedrept. Indatăce pomii înfloresc și înverzesc, dau un adăpost admirabil pentru aviatori. O grădiniță cu pomi, d-ta vei ști de sigur, este unul din cele mai bune ascunzișuri pe seama bateriilor sau a tunurilor de apărare împotriva aeroplanelor. Din acest motiv trebuia să distrugem toți arborii, chiar și pomii, tufișurile, și în general tot ce înverzeste și ar putea servi dușmanului ca adăpost».

«Imi dați voe, Excelență, să vă întreb despre măsurile luate în contra locuitorilor ținutului?»

«Știu, că presa neutrală a reproduș învinuirile ridicate împotriva noastră la Paris și Londra. Dar noi am făcut tot ce s'a putut. Poporațiunea, ce nu putea fi transportată, am dus-o la locuri cruțate de lupte. Ne-am îngrijit de alimente, de bolnavi, de mame și de copii, după toate cerințele igienei...»

«Dar au fost transportate și fete tinere; au fost duse efecte și alte obiecte de valoare».

«Sunt și acestea măsuri îndreptățite. Astăzi se află în război nu numai armatele, ci și popoarele. Noi nu putem lăsa în urma noastră puteri de muncă pentru dușman, să le aplice la fabricile de muniții și la agricultură. Aceste măsuri se par a fi aspre; dar: cum să luăm asupra noastră răspunderea, ca soldații germani să fie sfășiați de granate făcute de puteri de muncă franceze, pe care le-am lăsat noi înșine în urmele noastre? Nu fete tinere am transportat, ci toată poporațiunea harnică de muncă. Obiectele de valoare și efectele au fost duse în interesul locuitorilor ținutului».

«Și prin măsurile luate, și-au ajuns germanii scopurile militare intenționate?»

«Negreșit. Inimicul, n'a mai fost în

seu graecam religionem profitentium, — per spontaneum discessum discreti Euphymie ipso episcopatu vacante — durante beneplacito nostro eligendum, nominandum et instituendum duximus». Hurm. XV., p. 659—660.

¹⁴) «Omnes etiam Ecclesiae Valachicae in ditionibus Suae Serenitatis existentes erant sub iurisdicțiune et dispositione Archiepiscopi Tergovitiensis, juxta Ecclesiastici juris et ordinis illius regni dispositionem...» (*G. Pray: «Dissertationes historico-criticae»*. Viena 1774, pag. 154 notă).

¹) Hurmuzaki: *Documente privitoare la istoria Românilor* (vol. XI. 1 17 1612) 1900 pag. 811.

²) N. Iorga: *Sate și preoți*. p. 30.

³) Hurmuzaki vol. XV. partea I. pag. 635.

stare să-și execute planul propus, fără pregătiri întinse. În fața unei situații nouă, nu se mai potriveau pregătirile de până atunci. Dușmanul avea nevoie, prin urmare, de timp, pentru a lua hotărâri noi. Operațiile noastre, prin aceasta, au profitat; iar ale contrarilor au fost silite să iee o direcție de atac ce nu le convenia».

Un examen.

Oradea-mare, 6 Maiu v.

Examenale, de cari atât dascălii și școlarii, cât și părinții și susținătorii de școli se bucură așa de mult, s'au început și în orașul nostru de pe malurile Crișului cu apele repezi.

Elevii școlii ort. române au fost cei dintâi, cari la sfârșitul anului curent s'au degajat de sarcina examenului.

De bună seamă preocupările traiului de pe o zi pe alta și războiul acesta înfricoșat, care oprimă toate interesele de alt ordin, au fost cauza, că față de acest examen nu s'a arătat destul interes. Pe lângă persoanele oficiale, publicul ascultător a fost compus numai din câțiva ardeleni refugiați. Membrii comitetului și sinodului parohial însă, precum și părinții copiilor pot regreta, că n'au luat parte la acest examen, care, în ce privește prestațiunile școlarelor, a întrecut cu mult pe cele cari s'au făcut până acum în această școală.

Școala de aici, după intrarea sub drapel a d-lui Nic. Firu, a rămas fără dascăl. Parohul local, părintele Vasile Popovici, ocupat și cu administrarea parohiei a doua, abea a putut prevedea instrucția din studiul religiunii. Instrucția din celelalte obiecte de învățământ a fost lăsată în grija unui elev al preparandiei din Arad, care în acest an școlar s'a înscris pe cursul al III-lea. Impresurat fiind în timpul de acum de tot felul de griji păstorești în măsură neobiceiuit de mare, păr. Vasile Popovici a fost silit a lăsa în anul acesta și instrucția religioasă în grija învățătorului.

Nu ne înșelăm când credem, că elevii școlii noastre confesionale de aici, din cunoștințele cerute nu și-au putut însuși nici minimalul de lipsă. O mahnire amară ni s'a pogorât în suflet în toamnă, când întâmplător asistând la prelegeri, am văzut ce trudă își dau elevii pentru înțelegerea unei propoziții, pentru scrisul și cetitul în limba lor maternă.

Dar pe cât de dureros am fost atinși atunci de insuficiența cunoștințelor de care dispuneau elevii, pe atât de plăcută surprindere ne-a făcut progresul uimitor arătat de elevi în cursul acestui examen.

Examenul din acest an este o dovadă despre minunile ce le poate face în școală un dascăl cu pricepere și cu trageră de inimă către ea. Laudă și recunoștință i se cuvine consistorului nostru orădan pentru pasul pe care l-a făcut atunci, când a numit la această școală pe harnicul și zelosul dascăl al școlii de aplicație dela seminarul Andreian, dl Candid Popa.

Acest om, obicinuit a da în arhideceza todeauna cele mai bune examene, prin muncă stăruitoare a făcut și aici în străini cu elevii săi progrese neașteptate. Copiii cari la începutul anului școlar abea puteau îngăima cu graiul lor stricat câteva propoziții, în cursul acestui examen răspundeau precis și fără șovăire în graiul nostru ardelenesc la întrebările pe cari din toate obiectele de învățământ le punea părintele protopop Andrei Horvat. Examenul s'a terminat cu accentele dulci ale câtorva cântări bisericesti și lămurite. Ne place a crede, că aceste cântece frumoase, învățate pe băncile școlii, vor fi cântate și atunci, când acești mici băieți de acum vor fi ajuns în vârsta bărbăției.

Înainte de împărțirea premiilor părințele protopop Andrei Horvat, în calitate de comisar de examen, adresează școlarilor o vorbire caldă, în care îi îndeamnă la ascultarea părinților, la cercetarea regulată a bisericii, la traiul bun cu copiii altor confesiuni, la folosirea în jocuri și în conversațiuni a limbii lor materne și la scrisul și la cetitul în românește chiar și în cursul ferilor.

În fine se ridică părintele Vasile Popovici, directorul școlii, și printr-o vorbire plină de avânt mulțumește d-lui protopop pentru conducerea înțeleaptă a examenului, mulțumește de asemenea d-lui învățător Candid Popa pentru muncă fără preget și obositoare pe care a desfășurat-o în folosul școlii de aici. Ca un adevărat bărbat al bisericii și școlii, căruia îi zace la inimă soarta poporului nostru, plin de durere și înduioșare, gândindu-se la vremurile de acum, dar și plin de speranță și încredere, părintele Vasile Popovici își exprimă via dorință, ca pilda bună de apostolat dascălesc, îndeplinit cu sfințenie și cu abnegația ce nu așteaptă răsplătă, dată de dl Candid Popa, să fie urmată de aici încolo mai ales de cateheții, cari sunt cei

dintâi chemați de a răspândi credința și cultura în limba bisericii noastre, chiar în acest colț de țară, unde este mai multă nevoie de căldură și lumină sufletească pentru poporul nostru și unde s'a păcătuit și se păcătuiește — cum spune d-sa — atât de mult în deosebi la instrucția religioasă împotriva limbii noastre.

Cu vorbirea aceasta pătrunzătoare și plină de înțeles s'a terminat solemnitatea examenului.

Războiul.

Din comunicatele ultime oficiale aflăm, că la frontul dela ost artileria noastră a răspuns cu efect la focul deschis pe unele locuri de artileria rusă. În Macedonia ploaia și viforul au împiedecat dezvoltarea vreunei acțiuni mai mari. La frontul italian, după o pauză de două zile, trupele italiene au început de nou atacurile. Au fost respinse toate de armata noastră, care-și apără pozițiile cu vitejie rară. Dușmanul a avut pierderi mari. La frontul dela vest trupele germane încă au respins toate atacurile engleze și franceze, pricinuind dușmanilor pierderi enorme. Din America vine știrea, că în curând va pleca de acolo o diviziune, întru ajutorul francezilor, după care vor urma apoi altele. Armata cea mare americană însă, de un milion de soldați, va sta gata de luptă abea pe la finea anului. Se mai anunță, că armata română e reorganizată și stă gata pentru începerea ofensivei, spre a recuceri teritoriul pierdut al României, dar începerea ofensivei ei e pendentă dela începerea ofensivei rusești. Submarinele germane au scufundat câteva vapoare mari dușmane.

În atențiunea preoților noștri.

În unele locuri, fie în orașe (garnisoane militare), sau pe sate, unde sunt înmormântați soldați de ai noștri, morți în urma ranelor primite pe câmpul de luptă, sau contragându-și diferite morbiuri în acest război crâncen, li se pune din partea familiei acestor eroi de regulă peatră, care arată unde și cine e acolo înmormântat. De regulă însă datele, sau inscripțiile, dar mai ales numele, nu sunt autentice, nici corect scrise, obvenind cazuri, când vin schimonosite în diferite chipuri. Din acest motiv mă văd îndemnat, să rog pe frații preoți, să facă atenție pe credincioșii noștri asupra acestui inconvenient și să le spună, să consulte pe preoții noștri militari români de prin garnisoane, cari au să le spună, că numele adevărat e a se grava pe peatră legibil și cu litere românești, scoțându-se la iveală, că respectivul a murit ca soldat, iar acelora, cari sunt aduși (ex-humați) acasă de pe câmpul de luptă, să li se noteze și locul, respective câmpul de luptă unde au murit ca adevărați eroi.

Onoraților frați preoți, cari sunt chemați la serviciul militar, li se comunică, că au să fie provăzuți cu patrafir, — dacă e posibil și cu sfită, apoi cu cruce, după ritul nostru, întrucât se poate cu stativ, sft. cuminecătura, Liturghier, Molitvelnic, Octoiul mic, Sfânta Scriptură (testamentul nou) unde se află evangheliile trebuincioase și calendar, pânăce se va procura prin comanda unde e împărțit capela, respective acareturile rituale trebuincioase. Acestea le folosește apoi și le va păstra ca suvenir din războiul acesta mare. Sfântul Antemis are să și-l procure prin comanda respectivă, sub care stă fiecare, mai ales preoții cari sunt la front, respective cari se află în astfel de garnisoane, unde nu avem biserici de ale noastre, sau peste tot unde e lipsă și se săvârșește sfânta liturgie.

De mare însemnătate e un notes mai mărisor, unde își însemnă momentele mai însemnate în viața militară, ce privește activitatea sa, a regimentului, a trupeii, sau a institutului militar, unde face serviciu; dar de și mai mare însemnătate va fi purtarea conștiințioasă a unui ziar permanent, din care să-și estragă apoi rapoartele ce e deobligat a și-le face la anumite timpuri superiorității sale militare, iar la timpul său și episcopului concernent, cu care e dator să țină strânsă legătură spirituală.

Timișoara, în 16 Mai 1917.

Eugeniu Muntean,
preot militar la comanda militară
din Temesvár.

NOUTĂȚI.

Foc mare în Gyöngyös. Aproape jumătate din orașul Gyöngyös a fost nimicit Luni de un foc năprasnic, care a adus la sapă de lemn sute de familii. Au ars de tot peste 1200 de case, cu tot ce se află în ele. Oamenii au scăpat numai cu ce aveau pe ei. Pagubele sunt enorme. Maiestățile Lor. Regele și Regina, au plecat Mercuri din Viena la fața locului, cu tren de curte, pentru a mângăia poporațiunea nenorocită. Au dat 50 000 coroane pentru ajutorarea celor lipsiți. În Gyöngyös a fost și înainte cu zecă ani un foc mare, care a nimicit și atunci o parte mare a orașului. Focul de acum a stâns și 12 vieți omenești. Numărul răniților trece peste sută.

Preot militar distins. Preotul militar ort. român Ioan Dăncilă a fost decorat din partea Maiestății Sale Monarhului cu crucea pentru preoți, clasa II, cu săbii, drept recunoștință pentru purtarea vitejască, împreună cu sacrificii, în fața dușmanului. A fost distins apoi și cu crucea roșie clasa II, și a primit îndreptățirea se poate medalia Karl Truppen-Kreuz. Să le poarte sănătos!

Pentru orfelinat. Ni se comunică, cumcă afară de frumoasa sumă de 6056 coroane trimisă mai de mult consistorului arhidiecezan pe seama fondului orfelinatului din Sibiu, părintele Ioan Dăncilă, preot militar, va trimite în curând încă o mie de coroane consistorului nostru, tot pe seama orfelinatului. Listele contribuțiilor ni s'au fost predat spre publicare, dar în urma războiului cu România și a sistării pe timp scurt a aparițiunei ziarului nostru, au rămas nepublicate. Se vor publica, împreună cu celelalte multe, după ce vom ajunge de nou la stări normale.

Hymen. Dl Alexandru Buzna de Nemes-jács, sublocotenent, în rezervă și d-na Ana Buzna, născ. Seracu, căsătorii.

† Lucia Hossu, fca domnului avocat din Deva Dr. Alexandru Hossu și a doamnei Aurelia Hossu născ. Petco, după cum aflăm cu adâncă părere de rău, a încetat din viață la 17. Mai 1917, în etate de 20 ani. În mormântarea decedată s'a făcut Sămbătă, la 19. Mai, după amiază la 3 ore, după ritul greco oriental și osemintele i-au fost așezate spre vecinica odihnă în cimiterul gr.-or. din Deva. Fie-i repozatei somnul vecinic lin și țărana ușoară!

Targ de țară în Săliște. În comuna Săliște se va ține targul de țară pentru ei și vite cornute, precum și targul de marfă, în 12 Iunie n. c.

Ucigașul lui Stürgkh. În fața tribunalei imperiale din Viena s'a ținut săptămâna trecută pertractarea finală în procesul în tentat lui Dr. Frideric Adler, care în toamna anului trecut a împușcat, în restaurant, pe prim ministrul austriac, contele S.ürgkh. Acusatul, care a recunoscut fapta, și a mărturisit, că a săvârșit-o cu premeditare, a rostit o vorbire de apărare de 5 ore. Tribunalul l'a judecat la moarte. Acusatului i s'au făcut ovațiuni din partea socialiștilor.

Biletele de pâine și făină, zahăr și cafea pe luna Iunie, pe seama locuitorilor sibiieni, se dau în zilele de 25—31 Mai n. după ordinea alfabetică a numelor de stradă. Distribuția se face în sala magistratului înainte de amiază între orele 8 și 12, sau după amiază între 3 și 6. Ulterior, sau în alte zile nu se mai dau bilete. Cei interesați pot să-și primească biletele în persoană, ori prin împuterniciți, provăzuți cu un bilet de vizită sau cu o scrisoare.

Trenurile de băi spre Ocna. Șeful gării sibiene avisează, că autoritățile militare au sistat deocamdată circulația trenurilor de băi spre Ocna. — Se vor introduce în zilele apropiate trenurile de băi, atât pentru persoane militare, cât și civile.

Caz de moarte. În Stuttgart a răposat renumitul igienist, profesorul Dr. Gustav Jaeger în etate de 85 de ani. Cunoscut în largi cercuri sub numele de „apostol al lănei”, profesorul Jaeger a făcut o stăruitoare propagandă pentru așa numita „rufarie normală”.

A murit Putnic. Din Nizza se anunță că s'a stans din viață voivodul Putnic, fostul generalisim al armatei sârbești.

Desertori. Presa elvețiană raportează, că se găsesc astăzi în Elveția treizeci de mii de desertori italieni.

Bilete pentru carne. Locotenenta din Austria inferioară, cum se anunță din Viena, a făcut planul privitor la introducerea biletelor pentru carne și l-a înaintat oficiului de

alimentare. Fecare cupon al biletului îndreptățește pe cumpărător să primească 150 grame de carne pe zi. Scopul măsurilor luate este a face posibil, ca și păturile mai puțin bănoase ale societății să ajungă la cumpărat de carne, și în același timp a împedece pe oamenii bogați să comită risipă de carne.

Numire. Locotenentul șefului statului maior, locotenentul de feldmarșal Höfer, este numit șef de secție în ministeriul de război. Rapoartele mai nouă de pe câmpul războiului nu mai sunt semnate de Höfer, ci poartă subscrierea: Șeful statului maior.

Regina Bulgariei în Viena. Eleonora, regina Bulgariei, în călătoria sa către Germania, s'a oprit în Viena, la hotelul Meissl et Schadn, unde împărăteasa și regina Zita i-a făcut o vizită de-o oră. Ieșind din hotel, suverana noastră a fost primită cu ovațiuni din partea publicului adunat.

Cheltuielile bătăliei dela Arras. Dintre un ordin de zi englez, ajuns în mâni germane, se constată că englezii au întrebuințat, în scop de a scurge frontul dela Arras, cel puțin patru mii de tunuri, care au descărcat 25—30 milioane de granate. Fiecare tragere face, în general, cam o sută de coroane. Prin urmare grindina de fier, care au înfruntat-o trupele germane la Arras, a costat trei miliarde de coroane.

Preț mare. Reuniunea economică din Caras-Severin a organizat la Lugos un targ de tauri, la care s'au adus 73 și s'au vândut 48 bucăți, cu 122.100 coroane. Prețul mediu al unui taur a fost 2543 cor.; cel mai scump, cu 3500 coroane, l-a cumpărat comuna Mehadia.

Alcoolul și tragerile la țintă. La trupele bavareze s'au făcut experimente interesante asupra felului cum alcoolul influențează siguranța tragerilor la țintă. Douăzeci de pușcași, din 20 de locuri, trăgeau focuri și în vremea aceasta, din când în când gustau băuturi alcoolice. S'au făcut peste 30 mii de pușcături. Resultatul a dovedit, că numărul pușcăturilor, care atingeau ținta, scădea mereu. Înăurirea păgubitoare a alcoolului s'a manifestat în deosebi după 25—30 minute, deși pușcașii nu avuseră de beat mai mult, decât cam un litru de bere pentru fiecare. Soldații aveau impresiunea, că împușcă neasămănat mai bine, decât altădată. De fapt însă numărul focurilor, care atingeau ținta era acum, sub influența alcoolului, cu douăsprezece la sută mai mic, decât la trageri fără băuturi spirtoase.

Teatru german. Joi seara s'a dat drama *Heimat* de Sudermann. Teatrul a fost plin, ca de regulă, iar actorii principali au fost aplaudați cu căldură. Astăzi Vineri, teatrul e închis, iar Sămbătă și Duminică se dă *Hoheit tanat Walser*, operetă în 3 acte.

Bioscopul Apollo. Reprezentațiuni se dau zilnic la orele 6 și 8^{1/2}, în Duminică și sărbători la orele 3^{1/2}, 6 și 8^{1/2} seara, în casa societății (Gesellschaftshaus). Programul pentru Vineri e următorul: „*Umbră căsătoriei*”, dramă în 3 acte. În rolul principal: Waldemar Pailander. 2. Se caută o măimuță, comedie în 3 acte. În 26 și 27 Maiu „*Sficioșii de lumina zilei*”, dramă în 4 acte.

Cărți și reviste.

După sărbători, sau: *Oglinda și capătul războiului mondial*, de Dr. I. Rogiu. Tipografia Guttenberg, Lugos, 1917. Prețul unui exemplar 30 fileri.

Să se facă lumină, sau: *Ce trebuie să știm toți în legătură cu preocupățiunile noastre culturale de azi și mâine*, de Dr. I. Rogiu. Tiparul tipografiei diecezeane, Arad, 1917. Prețul 2 coroane, plus 20 fileri porto. Ambele scrieri comandate deodată costă 2 cor. 50 fileri cu porto cu tot. Comandă se pot face la autor, în Gi'ad, comitatul Temes, și la toate librăriile românești. Scrierile se pot comanda și prin librăria arhidiecezană din Sibiu.

Posta redacției.

Feldpost 374. Adresa părintelui Traian Petrișor e următoarea: Nagyszeben, piața mare, numărul 9. E împărțit de serviciu la spitalele din loc.

Nr. 214/1917 prot.

1—3 (71)

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala confesională ort. rom. din Agnita se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. Salarul legal dela biserică și stat, solvabil în rate lunare anticipative.
2. Cărtir natural în edificiul școlii și lemnele de foc trebuincioase.
3. Grădina de 600 m. $\square$ din care $\frac{1}{4}$ va trebui cultivată cu pomi, pentru care lucru învățătorul va primi o remunerație anuală de 20 cor.

Dela învățător se cere, pe lângă instrucțiunea regulată în școală a elevilor, să țină în serile de iarnă de 2—8 ori pe săptămână școală cu tinerimea adultă și să conducă cu elevii cântările la sf. liturghie Dumineca și sârbătoarea în biserică. Cei destoinici să formeze cor, vor fi preferați.

Cereri de concurs, înzestrate cu documentele cerute de legile în vigoare, să se înainteze subsemnatului, iar concurenții să se prezinte în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică, spre a-și arăta destoinicia în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 5 Maiu 1917.

În înțelegere cu comitetul parohial concurent.

Ioachim Muntean,
protopop.

Nr. 230/917.

1—3 (75)

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Bulzești de jos** cu filiile **Străuț** și **Ticeri** de cl. I pentru prima oară.

2. **Ruda** de cl. III, pentru a doua oară.

Emolumentele împreună cu aceste ambe posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții au să aștearnă cererile înscrute în sensul normelor în vigoare la subsemnatul oficiu în termenul deschis și a se prezenta în timpul regulamentar în comună pentru a se face cunoscuți poporului și pentru a cânta și cuvânta eventual celebra.

Brad, la 7 Aprilie 1917.

Oficiul protopresbiterial gr. or. român al tractului Zarand în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Damian,
protopresbiter

Nr. 180/1916.

(49) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de c. III Batiz din protopresbiteratul Hunedoara, se publică concurs cu termen 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cereri de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, iar concurenții sunt poftiți a se prezenta — cu știrea subsemnatului — în parohie, spre a se face cunoscuți poporului.

Hunedoara, la 24 Martie 1917.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. rom. al tractului Hunedoara, în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopop administrator.

Nr. 161/prot. 1917

(62) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III Afa din tractul Mediașului, pe baza ordinului consistorial din 21 Martie a. c. Nr. 1448/1917, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cereri de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, iar concurenții cu observarea prescrierilor regulamentare să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în biserică spre a cânta cuvânta sau a servi sf. liturghie și a face cunoștință cu parohienii.

Mediaș, 12 Aprilie 1917.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. rom. al Mediașului în înțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea,
protopop.

„FRĂȚIA”,

institut de credit și economii, societate pe acții în Agnita.

Aviz.

Aducem la cunoștință on. noștri deponenți, că cu începere din 1 Iulie n. 1917 etalonul de interese s'a fixat: la depuneri până la 5,000 cor. cu 4%, dela 5,000—10,000 cor. cu 4½%, dela 10,000 cor. în sus cu 5%.

Agnita, la 1 Maiu 1917.

72) 1—1

Direcțiunea.**Casă în colț**

pe livadia Konradt, strada principală, foarte potrivită pentru un local de prăvălie, **e de vânzare** din mână liberă. Pentru informațiuni mai deaproape a se adresa la proprietarul în

Strada Kästner Nr. 23.

1—3 (74)

S'au pierdut

2 Mânze, de culoare una neagră, iar alta roșcată, de câte un an, ambele sunt înfierate la copite. (63) 2—3

Cine le va afla, este rugat să înștiințeze Primăria comunală Bungard u. p. Sellenberk (Szebenmegye).

A apărut și se află de vânzare la Librăria Arhidiecezană:

Despre caritatea creștinească.**Trei predici**

de

Abatele Metodi Zavoral.

Prețul: 30 fileri plus 10 fileri porto
Se vinde pentru scopuri culturale-filantropice.

„BUNGĂRZANA”,

reuniune de credit și de economii, ca asociațiune în Bongárd.

Convocare.

Domnii membri se convoacă prin aceasta la a

XVI-a adunare generală ordinară,

care se va ține Duminecă în 10 Iunie st. n. 1917, la 2 ore d. a. în cancelaria comunală, cu următorul

Program:

1. Bilanțul pro 1916 și raportul direcțiunii.
2. Raportul comitetului de supraveghiere despre mersul afacerilor și examinarea bilanțului.
3. Propunere privitoare la distribuirea venitului curat de 152 cor. 90 fileri.
4. Eventuale propuneri.

Bongárd, la 20 Maiu 1917.

Direcțiunea.

1—1 (73)

Bilanț la 31 Decembrie 1916.

Active.	K f	Pasive.	K f
Cassa în număr — — — — —	41.12	Părți fundamentale — — — — —	4,340.—
Imprumuturi:		Fondul pentru scopuri economice — — — — —	1,072.43
pe cambii — — — — —	17,719.22	Fondul de rezervă — — — — —	1,042.40
pe obligațiuni întabulate — — — — —	8,682.—	Depuneri — — — — —	22,337.76
pe obligațiuni neîntabulate — — — — —	1,414.—	Cont-Curent — — — — —	1,591.—
Efecte — — — — —	779.80	Diverse — — — — —	689.65
Interese transitoare restante — — — — —	2,590.—	Profit curat — — — — —	152.90
	31,226.14		31,226.14

Spese. Profit și Perderi la 31 Decembrie 1916. Venite.

Spese.	K f	Venite.	K f
Interese după depuneri — — — — —	994.17	Interese dela împrumuturi — — — — —	2,102.55
Interese după cvote — — — — —	252.—	Provizțiuni — — — — —	466.09
Interese de Cont-Curent — — — — —	191.—		
Dare:			
după interese de depuneri — — — — —	99.42		
directă — — — — —	250.—		
Spese — — — — —	629.15		
Profit curat — — — — —	152.90		
	2,568.64		2,568.64

Numărul membrilor însoțirii cu finea anului 1915 a fost de 43, în decursul anului au intrat 2, numărul membrilor la finea anului 1916 a fost de 45.

Bongárd, la 31 Decembrie 1916.

DIRECȚIUNEA:

Toma Ciora m. p., Niculae Boician m. p. Niculae Opriș m. p., Dregan m. p.
prez. subst. cassar.

Le-am examinat și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele principale și auxiliare.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Ioan Frățilă m. p.

George Frățilă m. p.

„LUMINA”,

institut de credit și de economii în Sibiiu, Strada Cisnădiei Nr. 7.

Aviz!

Aducem la cunoștință onoratului public și corporațiunilor bisericesti, că din 12 Maiu st. n. începând se primesc semnări la

Imprumutul al VI-lea de război.

Semnările se pot face și prin poștă, iar banii se pot trimite și prin cecuri, cari la cerere se trimit gratuit.

Atât corporațiunilor, cât și privaților se dau toate favorurile permise.

2—2 (64)

Direcțiunea.**Carol F. Jickeli, Sibiiu și Alba-Iulia.**

Semnul pentru Coase: Lungimea 70, 75, 80, 85, 90 cm. Semnul pentru
: : coase : : 1 bucată K 4-80 4-80 4-80 5-20 5-20 : : cioane : :

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă schimb orice coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte mult numărul coaselor vândute.

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra! 4—6 (61)